

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

УДК 342.9:346.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15433505>

Проблемні питання адміністративної відповідальності юридичних осіб

Ковбас Ігор Васильович

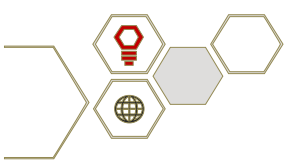
доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного права
Чернівецького національного університету Імені Юрія Федьковича,
<https://orcid.org/0000-0001-7039-1586>

Редько Олексій Миколайович

Член Ради адвокатів Чернівецької області,
адвокат, спеціаліст з права м. Чернівці, Україна,
<https://orcid.org/0009-0004-5156-3310>

Прийнято: 14.04.2025 | Опубліковано: 29.04.2025

***Анотація.** Адміністративна відповідальність юридичних осіб є різновидом реакцій з боку держави на адміністративне правопорушення, що знаходить своє вираження у застосуванні з боку відповідного уповноваженого органу чи посадовця встановленого законом стягнення до такого суб'єкта адміністративного правопорушення. На сьогодні питання адміністративної відповідальності юридичних осіб потребує особливої уваги з боку законодавця, правників-практиків та правників-вчених, оскільки у цій сфері присутнім є ряд проблем, що знижують дієвість такого виду юридичної відповідальності. Досі лишається дискусійним питання про сутність інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб, законодавство у сфері адміністративної відповідальності містить суперечливі положення про юридичних осіб як суб'єктів адміністративних правопорушень. Не вирішеним лишається питання*

про різновиди адміністративної відповідальності юридичних осіб, до того ж не до кінця узгодженими є положення національного законодавства та міжнародного права у цій сфері. Окрему проблему становить брак єдиного нормативно-правового акту, що закріплює основи адміністративної відповідальності юридичних осіб. Кодекс про адміністративні правопорушення України значною мірою не відповідає новим соціальним реаліям, зокрема не сприяє налагодженому функціонуванню механізму адміністративної відповідальності юридичних осіб. Також нині є відсутньою системна робота над розробкою та прийняттям нового кодифікованого акту в сфері адміністративної відповідальності, що мав би врегулювати зокрема й питання адміністративної відповідальності юридичних осіб. вказані проблеми вартують уваги та вивчення, що і є метою цього дослідження.

Ключові слова: держава, орган публічної адміністрації, посадова особа, адміністративні правопорушення, суб'єкти адміністративного правопорушення, кодекс про адміністративні правопорушення.

Problematic Issues of Administrative Liability of Legal Entities

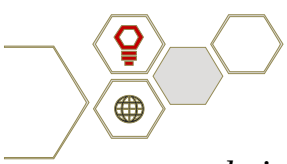
Kovbas Ihor Vasylovych

Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Public Law
at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University,
<https://orcid.org/0000-0001-7039-1586>

Redko Oleksii Mykolaiovych

Member of the Bar Council of Chernivtsi Region,
Attorney, Legal Specialist, Chernivtsi, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0004-5156-3310>

Abstract. *Administrative liability of legal entities is a form of the state's response*

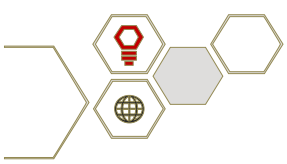

to administrative offenses, manifested through the imposition of legally prescribed sanctions on such entities by a competent authority or official. Today, the issue of administrative liability of legal entities requires special attention from legislators, legal practitioners, and scholars, as it remains fraught with challenges that undermine the effectiveness of this form of legal accountability. The nature of the institution of administrative liability for legal entities is still a subject of debate, and the relevant legislation contains contradictory provisions concerning legal entities as subjects of administrative offenses. Furthermore, the classification of types of administrative liability applicable to legal entities remains unresolved, and discrepancies persist between national legislation and international law in this area. A significant issue is the absence of a unified normative act establishing the foundations of administrative liability for legal entities. The current Code of Ukraine on Administrative Offenses largely fails to meet modern societal realities and does not facilitate the effective functioning of mechanisms of administrative liability for legal entities. Additionally, there is no systematic effort underway to develop and adopt a new codified act in the field of administrative liability that would comprehensively address, among other things, the liability of legal entities. These issues merit in-depth attention and analysis, which constitutes the purpose of this study.

Keywords: *State, public administration body, public official, administrative offenses, subjects of administrative offenses, Code of Administrative Offenses.*

Вступ. Постановка проблеми. В умовах розбудови правової держави та гармонізації національного законодавства із європейськими стандартами проблема визначення місця та ролі юридичних осіб у механізмах публічно-правової відповідальності набуває особливої актуальності. Із ускладненням соціальних зв'язків та активним залученням організацій до суспільно значущих сфер зростає потреба у чіткому й системному регламентуванні адміністративно-деліктної відповідальності не лише фізичних, але й юридичних осіб.

Українське адміністративне законодавство, зокрема Кодекс України про адміністративні правопорушення, в історичній ретроспективі було орієнтоване

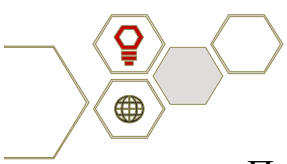
виключно на індивідуального правопорушника – фізичну особу, що значною мірою відповідає радянському уявленню про природу адміністративної юрисдикції. Водночас на сучасному етапі розвитку держави, коли юридичні особи не лише виступають об'єктами адміністративного контролю, але й суб'єктами правопорушень, постає необхідність докорінного переосмислення нормативних підходів до адміністративної відповідальності таких суб'єктів.

Особливої гостроти набуває питання про природу вини юридичної особи в адміністративному правопорушенні, механізми її доведення, співвідношення із виною фізичних осіб – представників організації, а також про межі адміністративного примусу, допустимого щодо корпоративних структур. Суперечності між нормами чинного КУпАП, які водночас заперечують і допускають можливість притягнення юридичних осіб до відповідальності, створюють не лише доктринальні, а й практико-юридичні труднощі, що вимагають системного нормативного врегулювання.

На цьому тлі об'єктивно актуалізується завдання наукового осмислення адміністративної відповідальності юридичних осіб як окремого інституту публічного права, з урахуванням як доктринальних підходів, так і потреб національної правозастосовної практики в умовах воєнного стану, економічних трансформацій і міжнародних зобов'язань України. Окремого значення набуває також питання кодифікації адміністративно-деліктного законодавства, здатного відобразити сучасні концептуальні засади відповідальності організацій у системі публічного примусу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вчені досліджували різні аспекти адміністративної відповідальності юридичних осіб.

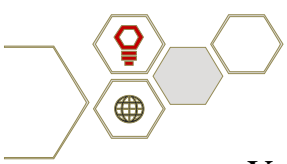
Формування сучасного наукового дискурсу щодо адміністративної відповідальності юридичних осіб в Україні стало можливим завдяки фундаментальним напрацюванням В.К. Колпакова та Т.О. Коломоець, які справедливо вважаються основоположниками доктрини адміністративно-деліктного права у національній юриспруденції.

Провідною є позиція В.К. Колпакова, сформульована в його монографії *«Адміністративно-деліктний правовий феномен»*, у якій автор обґрунтовує автономність адміністративної відповідальності як специфічного правового інституту, що має власну предметну сферу, функціональну спрямованість і внутрішню структурну цілісність. У межах цієї концепції юридична особа розглядається як потенційний суб'єкт адміністративного делікту, що зумовлює потребу в удосконаленні деліктної нормотворчості [21].

Ідеї, закладені в зазначеній праці, логічно розвиваються у статті *«Функції адміністративно-деліктної законотворчості»*, підготовленій у співавторстві з О.К. Волохом, де автори аналізують роль і функціональне навантаження адміністративного деліктного законодавства, визначаючи стратегічні орієнтири його подальшого розвитку, зокрема в частині залучення юридичних осіб до сфери дії адміністративного примусу [20]. У більш ранній статті *«Адміністративна відповідальність. Сутність поняття і підстави»* В.К. Колпаков закладає методологічні підвалини наукового осмислення адміністративної відповідальності як форми державного примусу, приділяючи особливу увагу категоріальному апарату та розмежуванню юридичної відповідальності у публічно-правовій площині [22].

Комплексний і доктринально цілісний підхід до структури адміністративної відповідальності також характеризує науковий доробок Т.О. Коломoeць. У статті *«Структура адміністративної відповідальності: сучасний доктринальний погляд»* дослідниця акцентує увагу на внутрішньо логічних зв'язках між елементами відповідальності та нормативними передумовами її реалізації, наголошуючи, що юридичні особи як суб'єкти публічного права мають бути охоплені системою адміністративної деліктності [24]. У публікації *«Система адміністративних стягнень за законодавством про адміністративні правопорушення України»* вона здійснює критичний аналіз чинної системи санкцій, підкреслюючи потребу адаптації її до реалій правозастосування стосовно юридичних осіб [25].

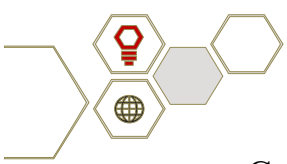

У спільній праці В.К. Колпакова і Т.О. Коломоєць «Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття» представлено інтегративний підхід до тлумачення основних понять адміністративного права, включно з категорією деліктоздатності юридичної особи, що є концептуально важливим у контексті розробки нормативного підґрунтя для відповідальності організацій [23].

Наукова спадщина В.К. Колпакова та Т.О. Коломоєць є визначальною для формування теоретичної моделі адміністративної відповідальності юридичних осіб. Їхні праці не лише закладають термінологічну й методологічну основу для подальших досліджень, а й слугують дороговказом для вдосконалення відповідного законодавства, що має враховувати системність, диференційованість і превентивну природу адміністративного впливу.

Окрему групу досліджень становлять сучасні розвідки, що розглядають адміністративну відповідальність юридичних осіб як інститут, що перебуває на етапі формування в умовах воєнних і поствоєнних викликів. Зокрема, А.В. Стрельников висвітлює проблематику нормативного закріплення юридичних осіб як суб'єктів адміністративної відповідальності, підкреслюючи необхідність правового оновлення у цьому напрямі [1]. Ю.Ю. Пустовіт обґрунтовує потребу у прийнятті нового кодифікованого акту, що системно регламентуватиме адміністративну відповідальність, включно із юридичними особами [2], а в подальшій праці спільно з О.В. Запотоцькою та В.О. Тімашовим акцентує на актуальності розроблення та прийняття Кодексу про адміністративні проступки [8].

Питання співвідношення національного та міжнародного права у сфері адміністративної відповідальності юридичних осіб розглядаються у працях О.Ю. Василенка, який аналізує відповідність антикорупційного законодавства міжнародним стандартам [3], та Є.О. Лаврентьева, який наголошує на відсутності в міжнародному праві прямої регламентації інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб, що ускладнює його імплементацію [4].

Системні вади чинного законодавства та відсутність єдності підходів до відповідальності юридичних осіб досліджує Н.В. Добрянська, яка зазначає про фрагментарність правового регулювання, його недостатню ефективність і потребу у систематизації [5; 15]. Л.М. Попова розглядає адміністративну відповідальність як превентивний інструмент у межах загальнонаціональної правової політики, приділяючи окрему увагу її значенню у контексті реформ [6].

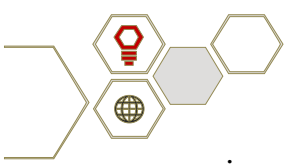
З-поміж комплексних праць, що мають системоутворююче значення, варто відзначити наукове видання «Адміністративна відповідальність юридичних осіб. Законодавство. Судова практика» за редакцією С.В. Петкова, в якому обґрунтовано підхід до розгляду адміністративної відповідальності юридичних осіб як самостійного інституту [7].

Окрему увагу у наукових дискусіях приділено галузевим аспектам відповідальності юридичних осіб. Зокрема, В.В. Ліпинський та П.С. Лютіков аналізують можливість установа адміністративної відповідальності за порушення митних правил [9], тоді як І. Комарницька та Ю.В. Дрофич стверджують, що чинне законодавство вже містить положення, які дозволяють притягати юридичних осіб до адміністративної відповідальності [10; 11].

Таким чином, загальна картина доктринального осмислення адміністративної відповідальності юридичних осіб свідчить про наявність консолідованої позиції щодо необхідності нормативного визнання її як окремого інституту.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. До кінця не вирішеним лишаються питання сутності інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб. Досі не є розв'язаним питання суперечливості положень КУпАП стосовно адміністративної відповідальності юридичних осіб, дискусійність наявності окремих різновидів юридичної відповідальності юридичних осіб (адміністративно-господарської, фінансової, податкової). Вказані аспекти адміністративної відповідальності юридичних осіб лишаються такими, що потребують додаткового вивчення, зокрема у цьому дослідженні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У результаті

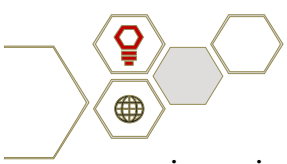

дослідження має бути досягнуто наступних цілей: розкрито сутність інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб; вивчено проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб, зокрема в частині суперечливостей положень КУпАП стосовно вказаного питання, браку законодавства з начал адміністративної відповідальності юридичних осіб, дискусійність наявності окремих різновидів юридичної відповідальності юридичних осіб (адміністративно-господарської, фінансової, податкової), відсутності нової кодифікації адміністративних правопорушень тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науковці підкреслюють, що ряд питань адміністративної відповідальності потребує дослідження на лише вченим середовищем, але вимагають ще й ґрунтового переосмислення в чинному законодавстві. До найгостріших тут належать проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб. При цьому дослідники зазначають, що Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (далі – КУпАП) не містить чіткого визначення юридичних осіб, як суб'єктів юридичної відповідальності [7, с. 4].

Стрельников А.В. пропонує визначення, у згоді із яким інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб варто розглядати у якості сукупності матеріальних і процедурних норм адміністративного права, що мають своєю метою урегулювання соціальних відношень в царині забезпечення законності діяльності таких суб'єктів, а в разі учинення ними неправомірних дій – забезпечити припинення такої незаконної діяльності, відшкодувати завдані збитки й убезпечити від учинення нових правопорушень [1, с. 61].

Стосовно адміністративної відповідальності юридичних осіб варто також навести думку Колпакова К.В про те, що за випадку порушення установлених адміністративно-правовими нормами порядку та правил породжуються відношення відповідальності, що їх розріст завершується застосуванням щодо винних зокрема таких заходів, як: а) накладення на юридичних осіб у разі порушення адміністративно-правових установлень стягнень, що при цьому не визначаються законодавцем у якості адміністративних стягнень (притягнення до

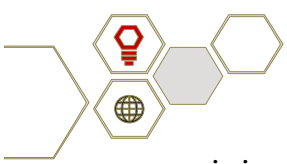

відповідальності у адміністративному порядку); б) застосування стосовно юридичних осіб в разі порушення адміністративно-правових установлень заходів адміністративного впливу, що не визначаються законодавцем у якості стягнень [16, с. 12]. Тобто, в даному випадку науковець звертає увагу на те, що в контексті адміністративної відповідальності стосовно юридичних осіб може бути застосовано стягнення, що при цьому не визначаються законодавцем у якості адміністративних стягнень.

Вчені констатують, що, власне адміністративну відповідальність юридичних осіб передбачають та визначають також й інші законодавчі акти, зокрема Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI, Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI, Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 № 2210-III. До того ж критичному погляду та такій же оцінці піддається питання інших видів юридичної відповідальності: адміністративно-господарської, фінансової, податкової, беручи до уваги поділ юридичної відповідальності за галузевою засадою на цивільно-правову, карну та адміністративно-правову. Тоді адміністративну відповідальність юридичних осіб варто розглядати виключно у якості самостійного різновиду адміністративної відповідальності [7, с. 5].

Дослідники наголошують на тому, що брак визначення в кодифікації юридичної особи серед кола суб'єктів відповідальності спричиняє до спірних тлумачень ряду норм чинного законодавства, породжує труднощі для його застосування на практиці, а також обтяжує можливість відмежування адміністративної відповідальності юридичних осіб й інших видів відповідальності та державного примусу [7, с. 5].

Також пропонується твердження, у згоді із яким юридична відповідальність юридичних осіб не може бути адміністративною, оскільки КУпАП суб'єктами адміністративної відповідальності визнає лише фізичних осіб. Дійсно, відповідно до ст. 9 КУпАП адміністративним правопорушенням (проступком) є винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність [17]. В такому разі наявність вини юридичної особи як підстави для висновку про наявність

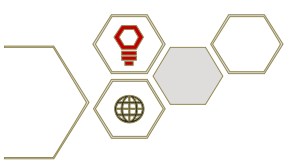
адміністративної відповідальності юридичних осіб спричиняє активну дискусію [7, с. 6]. Рівночасно у згоді зі ст. 27 КУпАП штраф як грошове стягнення за вчинення адміністративного правопорушення може накладатись також і на юридичну особу.

На питанні вини робить наголос також й Стрельников А.В., який підкреслює, що віднесення юридичних осіб до суб'єктів адміністративної відповідальності як в контексті загальних положень, так само й на рівні окремих складів правопорушень, що передбачені Особливою частиною КУпАП викликає дискусії. Причина цього виявляється у тому, що істотна ознака адміністративного правопорушення як «винна дія чи бездіяльність», що її закріплено КУпАП, є складним психолого-соціальним явищем, й може бути притаманною виключно фізичній особі, але не юридичній [1, с. 62].

Такі невирішені й неподолані досі антагонізми положень КУпАП знаходять своє пояснення у наукових дослідженнях. До прикладу, на думку Пустовіт Ю.Ю., протягом останнього часу проблеми адміністративної відповідальності не часто обговорюються у юридичних виданнях. Це можна пояснити тим, що на рівні держави виявлено потребу розроблення нового Кодексу, що має замінити чинний КУпАП [2, с. 266].

Вчені вказують, що питання вини юридичних осіб розглянуто законодавцем у нормах Податкового кодексу України та Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-IV, у яких йдеться про наявність вини як ознаки податкового правопорушення, яке вчиняє організація, а також її ж наявність в контексті вчинення організацією дій, що визнаються недобросовісною конкуренцією [7, с. 6]. При цьому науковці звертають увагу на те, що юридична особа за порушення законодавства має нести відповідальність, а саме адміністративну відповідальність [7, с. 7].

Проте як зазначалось вище, існують й альтернативні погляди на це питання. Наприклад, Пустовіт Ю.Ю. зазначає, що згідно зі ст. 254 КУпАП, щодо учинення адміністративного правопорушення складається протокол, а відповідно до ст. 256 КУпАП під час складання цього документа особі, яка

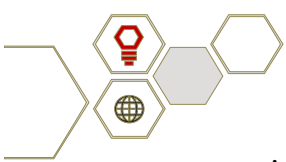

притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права й обов'язки, що передбачені статтею 268 КУпАП, про що робиться відмітка у цьому ж таки протоколі, також у цьому документі, зокрема фіксуються пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності тощо. Загалом положення КУпАП щодо форми, змісту та складання протоколу про адміністративне правопорушення дають підстави науковиці зробити висновок про те, що суб'єктом адміністративної відповідальності є тільки фізична особа – громадянин України, іноземець та особа без громадянства [2, с. 267, 16].

Незлагодженість положень КУпАП, де окремі статті визнають суб'єктами адміністративних правопорушень тільки фізичних осіб, а інші – також і юридичних осіб науковці пояснюють тим, що за радянської законодавчої системи юридичну особу не визнавали суб'єктом адміністративної відповідальності. Як підсумок, КУпАП було розраховано на застосування тільки для фізичної особи. Однак із тих часів у адміністративно-правовій регуляції мали місце значні зміни [2, с. 267].

Пустовіт Ю.Ю. звертає увагу на положення ст. 66 Закону України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» [18], у згоді із якими до юридичних осіб може бути застосовано юридичну відповідальність у формі штрафу й передбачено складання відповідного протоколу про порушення вимог цього законодавчого акту. Тому дослідниця робить висновок про те, що юридична особа за порушення законодавства має нести відповідальність, а саме адміністративне стягнення [2, с. 269].

Науковиця підкреслює, що законодавство про адміністративні правопорушення має окреслювати загальні правила адміністративної відповідальності юридичних осіб. Дослідниця додає, що необхідно прийняти Кодекс про адміністративні проступки, проєкт якого передано на розгляд до Верховної Ради України. Цей документ чітко визначає не лиш приводи накладання на юридичних осіб адміністративних стягнень, але й установлює

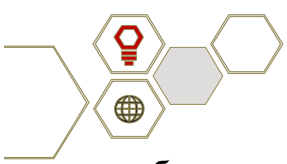

загальні правила й процедуру притягнення юридичних осіб до адміністративної відповідальності, що, природно, сприятиме забезпеченню законності [2, с. 269].

Окремою стороною адміністративної відповідальності юридичних осіб є сфера правопорушень, що пов'язані із корупцією. Як зазначає Василенко О.Ю., заслуговує на увагу проблема адміністративної відповідальності юридичних осіб за вчинення пов'язаних з корупцією правопорушень, що впливає із міжнародних рекомендацій та позитивного світового досвіду. Тут нерозв'язаною є проблема встановлення санкцій не до фізичних осіб (керівників, посадовців), а саме до юридичної особи як суб'єкта господарювання, позаяк не правильно прирівнювати адміністративну відповідальність посадовців (при цьому вона не виключається при учиненні правопорушення конкретною особою) із адміністративною відповідальністю юридичного суб'єкта – колективу посадовців. Василенко О.Ю. додає, що своєрідними мають бути і санкції стосовно юридичних осіб, на відміну від передбачених КУпАП (вплив на фінансовий стан, можливість провадження діяльності, укладання угод, проведення операцій та ін.) [3, с. 170].

Як вказує Лаврентьєв Є.О., Конвенція ООН «Проти корупції» від 31.10.2003 [19] детальним чином регламентує загальний підхід до відповідальності юридичних осіб, передбачаючи в ст. 26 окрім кримінальної та цивільно-правової відповідальності ще й адміністративно-правову відповідальність. Також, що цікаво, разом із притягненням юридичних осіб до відповідальності до винних фізичних осіб застосовується ще й карна відповідальність [4, с. 153].

Науковці пропонують виокремлювати кілька різновидів адміністративної відповідальності юридичних осіб. Так, на думку Стрельникова А.В., у залежності від цільового спрямування двох груп адміністративних стягнень, що застосовуються до юридичних осіб за учинення адміністративного правопорушення можна виразити: 1) заходи, спрямовані на компенсацію шкоди державі, фізичним особам, юридичним особам (штраф, адміністративно-господарський штраф; конфіскація: предмета, який став знаряддям вчинення чи

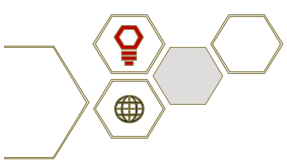

безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення тощо); 2) заходи, що є спрямованими на втручання у порядок та організацію діяльності юридичної особи (офіційне спростування за рахунок порушника поширених ним неправдивих, неточних чи неповних відомостей; зупинення дії або анулювання ліцензії (патенту); ліквідація юридичної особи тощо) [1, с. 62].

Висновки. Отже, інститут адміністративної відповідальності юридичних осіб виступає єдністю норм адміністративного права, що регулюють соціальні відношення стосовно забезпечення законності діяльності таких суб'єктів, а у разі вчинення ними неправомірних дій – стосовно забезпечення виконання обов'язку такої особи піддатись заходам державного примусу за вчинене правопорушення. Проблемами адміністративної відповідальності юридичних осіб на сьогодні є: суперечливість положень КУпАП стосовно адміністративної відповідальності юридичних осіб, нестачу єдиного нормативно-правового акта, що окреслить начала адміністративної відповідальності юридичних осіб, незбіжність положень КУпАП вимогам соціальних відношень сучасності, дискусійність наявності окремих різновидів юридичної відповідальності юридичних осіб (адміністративно-господарської, фінансової, податкової), брак системної та систематичної роботи над прийняттям нового акту кодифікації в царині адміністративних правопорушень. Вказані проблеми потребують належної та швидкої реакції законодавчих органів, досліджень вчених й аналізу із боку правників-практиків.

Список використаних джерел

1. Стрельников А. В. Проблеми віднесення юридичних осіб до суб'єктів адміністративної відповідальності. *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.* (Одеса, 26 квіт. 2024 р.) / НУ «ОЮА»; за заг. ред. С. В. Ківалова; відп. за вип. М. Р. Аракелян. Одеса: Фенікс, 2024. С. 61-62. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/b303b9d6-83c1-489c-a8f7-8cc321367145>
2. Пустовіт Ю.Ю. Адміністративна відповідальність юридичних осіб:

правове регулювання. *Наукові записки. Серія: право*. 2022. Вип. 12, С. 265-270.

URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/153>

3. Василенко О. Ю. Адміністративно-правові засади запобігання корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (08 – Право). Ужгород, 2023. 231 с. URL: <https://openarchive.nure.ua/entities/publication/2126e5a2-9234-42ef-a6d2-75682a5e92ab> (дата звернення: 04.05.2025).

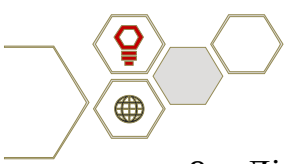
4. Лаврентьев Є.О. Відповідальність за адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією в Україні. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. К., 2021. 259 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0421U100979> (дата звернення: 04.05.2025).

5. Добрянська Н.В. Дискусійні питання із приводу адміністративної відповідальності юридичних осіб. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. № 5. Том 30 (69), С. 133-138. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/5_2019/25.pdf

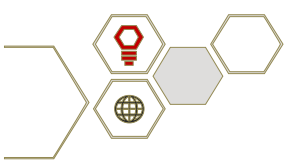
6. Попова Л.М. Адміністративна відповідальність як дієвий спосіб захисту прав і свобод громадян України. Харківський національний університет внутрішніх справ: 25 років досвіду та погляд у майбутнє (1994 – 2019 рр.). Харків, 2019. С. 375-377. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/22_11_2019/pdf/187.pdf

7. Адміністративна відповідальність юридичних осіб. Законодавство. Судова практика / за заг. ред. С.В. Петкова. Київ: Юрінком Інтер, 2023. 272 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/administrativna-vidpovidalnist-yuridichnikh-osib-zakonodavstvo-sudova-praktika.pdf>

8. Пустовіт Ю.Ю., Запотоцька О.В., Тімашов В.О. Сьогодення адміністративної відповідальності юридичних осіб. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2020. № 3 (69), С. 82-86. URL: http://www.law.stateandregions.zp.ua/archive/3_2020/16.pdf

9. Ліпинський В.В., Лютіков П.С. Адміністративна відповідальність юридичних осіб за порушення митних правил. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. Серія ПРАВО. Випуск 65, С. 238-241. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/10/45.pdf>
10. Комарницька І. Адміністративна відповідальність: теоретико-правові аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2020. Т. 7. № 2, С. 155-161. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/sep/22148/26.pdf>
11. Дрофич Ю.В. Поняття та основні ознаки адміністративної відповідальності: аналіз сучасної адміністративно-правової літератури. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2022. Серія ПРАВО. Випуск 73: частина 2, С. 18-26. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/11/5-1.pdf>
12. Миргород-Карпова В. В., Калініна М. Р. Юридична особа та питання адміністративної відповідальності. Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 19–20 травня 2022 року). Суми. Сумський державний університет. 2022, URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/88089/1/Ulviyye_Aydin_administratyvna_vidpovidalnist.pdf;jsessionid=5B0B3FE5C79CA794CEF444307A3FB28E
13. Колеснікова М. В. Деякі аспекти підстав виникнення адміністративної відповідальності. Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 19–20 травня 2022 року). Суми. Сумський державний університет. 2022, URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/88089/1/Ulviyye_Aydin_administratyvna_vidpovidalnist.pdf;jsessionid=5B0B3FE5C79CA794CEF444307A3FB28E
14. Мотін А.Ю., Рубан А.В. Адміністративна відповідальність юридичних осіб за порушення правил пожежної та техногенної безпеки. *Проблеми та перспективи забезпечення цивільного захисту: матеріали міжнародної*

науково-практичної конференції молодих учених. Харків: НУЦЗУ. 2020. 355 с. Українською, російською, англійською та болгарською мовами. URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/11066/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8%20%D0%A6%D0%97-27.pdf>

15. Добрянська Н.В. Адміністративна відповідальність як вид юридичної відповідальності та елемент державного примусу. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2024. № 2, С. 30-35. URL: <http://journals.lvduvs.lviv.ua/index.php/law/article/view/864/843>

16. Колпаков К.В. Адміністративна відповідальність і предмет адміністративного права. Вісник Академії митної служби України. Серія: «Право». URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3350/1/vamsup_2009_2_3.pdf

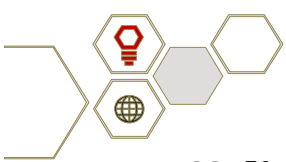
17. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24): Закон від 07.12.1984 № 8073-Х. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

18. Закон України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин»: Закон від 18.05.2017 № 2042-VIII. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>

19. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text

20. Колпаков, В. К., & Волох, О. К. (2007). Функції адміністративно деліктної законотворчості. <https://elar.naiu.kiev.ua/bitstreams/c0bc4557-83d4-4b9a-8e59-642da0ae11da/download>

21. Колпаков В.К. Адміністративно-деліктний правовий феномен: монографія / В.К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 528 с.

22. Колпаков, В. К. (2003). Адміністративна відповідальність. Сутність поняття і підстави. *Вісник прокуратури*, (6), 75-79.

23. Коломєць, Т., & Колпаков, В. (2017). Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. *Право України* (5). http://jnas.nbuiv.gov.ua/j-pdf/prukr_2017_5_9.pdf

24. Коломєць, Т. О. (2002). Структура адміністративної відповідальності: сучасний доктринальний погляд. *Підприємництво, господарство і право*, 4, 65-66.

25. Коломєць, Т. (2002). Система адміністративних стягнень за законодавством про адміністративні правопорушення України. *Право України*, (2), 31-33.